

Jak vyplývá z průzkumů založených na výpovědích klientek poradenských center, pocházejí oběti domácího násilí ze všech socioekonomických vrstev společnosti. Nezáleží tedy na vzdělání, společenském či ekonomickém postavení obětí, domácí násilí si v tomto směru nevybírání a může se týkat opravdu každého. Podobná situace je i u pachatelů domácího násilí. Ti se rekrutují z řad dělníků s minimálním vzděláním, ale i z řad vysokoškolsky vzdělaných mužů, právníků, lékařů či podnikatelů. Oběťmi domácího násilí bývají většinou ženy, nutno ovšem dodat, že z posledních výzkumů vyplývá, že mezi muži je více obětí domácího násilí, než se předpokládalo. Tato skutečnost plyne i z toho, že muži se méně často a méně ochotně svěřují s pro ně tak citlivou informací jako je ta, že jsou obětí domácího násilí.

Navzdory tomu, že není stanovena přesná typologie pachatelů domácího násilí a teprve se objevují první pokusy o její vytvoření, dalo by se shrnout, že domácí násilníci se dělí do dvou základních skupin. První tvoří muži, kteří se na veřejnosti projevují jako naprosto bezúhonné osoby, milující partneři a rodiče a svou prvou tvář odkrývají až v soukromí rodiny. Do druhé skupiny patří osoby, které mají sklony k agresivnímu chování i mimo intimní prostředí rodiny a neskrývavě projevují své agresivní sklony i na veřejnosti. V prvním případě je situace o to horší, že výpověď oběti působí kvůli zdání, které násilník v okolí vzbuzuje nevěrohodně.

Zatím nebyl určen žádný společný znak, který by stoprocentně předurčoval, kdo se stane obětí domácího násilí a kdo jeho pachatelem. Existuje množství faktorů, které přispívají k možnosti stát se obětí či pachatelem domácího násilí, nicméně domácí násilí je jev natolik složitý, že není možné s určitostí říct, který z příčinných faktorů je v daném případě rozhodující. Je třeba všechny tyto faktory posuzovat v jejich souhrnu.

Domácí násilí má na oběť velice zhoubný vliv. Nejen že zasahuje do tělesné integrity oběti, ale hlavně narušuje její psychickou rovnováhu. Týraná oběť trpí pocity beznaděje, zůstává ve vztahu s násilníkem ze strachu o život, pronásleduje ji pocit selhání, často je na násilném partnerovi ekonomicky závislá a nemůže se dovolat pomoci ve svém okolí. Týraná oběť navíc trpí syndromem týraných obětí, který se projevuje posttraumatickou stresovou poruchou či naučenou bezmocí. U dlouhodobého a intenzivního týrání sehrává svou roli také tzv. stockholmský syndrom. Z takového vztahu se oběť bez odborné pomoci může jen velice ztěžka vymanit. Většinou bývá nejefektivnějším řešením takovéto situace odchod od partnera.

V minulosti byly oběti nuceny opouštět známé prostředí domova a uchýlovat se např. do azylových domů, zatímco násilník zůstával ve společném obydlí. Tato situace byla

změněna zákonem č. 135/2006 Sb., který do českého právního řádu vnesl institut vykázání. Násilník může být, za splnění zákonem stanovených podmínek, vykázán policií ze společného obydlí, a to až na 10 dnů. Během této lhůty si oběť může zařídit všechno potřebné k opuštění partnera, resp. k ukončení násilí ve vztahu. Zákon č. 135/2006 Sb. přinesl výrazné změny nejen v oblasti represe, ale i v oblasti občanskoprávní a posunul právní úpravu v ČR směrem k ochraně oběti domácího násilí.

Na poli ochrany obětí má ČR nicméně ještě pořád značné rezervy. Pomoc obětem a preventivní akce vycházejí nejčastěji ze strany neziskových organizací, které provozují poradenská centra a azylové domy. Bohužel musím konstatovat, že v posledních dnech proběhla médii zpráva, že se těmto organizacím nepodařilo dosáhnout na potřebné finanční prostředky z EU, a proto budou nuceny snižovat již tak nedostatečný počet pracovníků a omezovat některé své aktivity.

Základem boje s domácím násilím je deklarování nulové tolerance tohoto jevu. Je třeba násilníkům vyslat jasný signál říkající, že jejich chování je nepřijatelné a v žádném případě nebude tolerováno. Základem je, aby společnost změnila přístup k problematice domácího násilí, stala se vůči němu více citlivou, nezavírala před ním oči a neuchylovala se k bagatelizaci situace. K tomu slouží především informační kampaně realizované ať už z podnětu státu nebo neziskových organizací. Jejich prostřednictvím se společnost může seznámit s charakteristikami a podstatou jevu, což je prvním krokem k jeho pochopení.

Efektivní systém ochrany společnosti by měl obsahovat ucelený komplex nejrůznějších opatření, která by postihovala nejrůznější podoby a stupně domácího násilí. Takováto opatření umožňují ozdravení násilím postiženého vztahu tam, kde je to možné a na druhé straně poskytují obětem skutečně účinnou ochranu tam, kde již pokračování ve vztahu není myslitelné. Takto založený systém ochrany by měl zahrnovat všechny instrumenty – od kriminalizace domácího násilí, přes komplexní systém ochrany obětí, podporu organizací, které poskytují pomoc obětem a eliminují následky způsobené domácím násilím až po terapeutické programy zaměřené nejen na oběti, ale i na nápravu pachatelů.

LITERATURA

- CONWAYOVÁ, H. L. *Domácí násilí. Příručka pro současné i potenciální oběti*. Praha: Albatros 2007
- BENTOVIM, A. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Praha: Grada Publishing 1998
- BRANDAU, H., RONGE, K. *Násilí na ženách v domácím prostředí. Staré cíle – nové cesty*. Berlín: Berlínská iniciativa proti násilí na ženách, Koordinační centrum berlínského projektu proti domácímu násilí, 1997 (In.: www.profem.cz)
- ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, P. *Domácí násilí: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích*. Praha: BKB, 2002
- Dneska tě ještě nezabiju! Zpráva o stavu domácího násilí*. Praha: Nadace ROSA 1997
- Domácí násilí. Staré problémy, nová řešení*. Praha: Friedrich – Ebert – Stiftung e. V. 2002
- Domácí násilí: záležitost nikoli soukromá. Fakta, názory, právo*. Praha: proFem, 1997
- GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. Praha: Vyšehrad 2002
- HAŠKOVCOVÁ, H. *Manuálek o násilí*. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2004
- HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí v ČR z pohledu práva (Efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím)*. Justiční akademie ČR, 2004
- HUŇKOVÁ M., VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem 2004
- Interventing in Cases of Domestic Violence II. European Experience with an Improved Assistance Offered to Women Subjected to Domestic Violence – Balance and Outlook*. Berlin: Senatsverwaltung für Wirtschaft, Arbeit und Frauen 2004
- KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: Beck, 2005
- MARTINKOVÁ, M. *Fyzické násilí v oblasti hl. m. Prahy v roce 1999. Kriminologické aspekty*. Praha: IKSP, 1995
- MARTINKOVÁ, M., MACHÁČKOVÁ, R. *Vybrané kriminologické a právní aspekty domácího násilí*. Praha: ISKP, 2001
- Piata žena. Aspekty násilia páchaného na ženách*. Bratislava: Aspekt, 2001
- Přežila jsem... Výpovědi týraných žen*. Praha: Nadace ROSA 2002